

ULKOMAISEN KIRJALLISUUDEN TARKASTELUA GRANSKNING AV UTLÄNDSK LITTERATUR

Toimittaja — Redaktör: Henrik Schauman

COLIN CROSS: *The Fascists in Britain*. Barrie & Rockliff, London 1961. 212 s.

Nuoren sanomalehtimiehen Colin Crossin tutkielma kantaa tosin otsikkoa »Englannin fascistit», mutta sisällöltään se koostuu pääasiallisesti Sir Oswald Mosleyn kiintoisan henkilöhaamon piirteistä. Kirja kuuluu tämän hetken »best sellereihin», autenttisiin ja puolidokumentaarisiiin elämäkertakuvauksiin tai lähihistoriamme selvittelyihin, eikä kirjaa liene aiottukaan kirjoittaa tieteellistä kritiikkiä silmälläpitäen tai vakavamman tutkijainnon kannustamana. Se on ja pysyy pintapuolisena — tosin vakuuttavan sujuvasti muotoiltuna — muotokuvana tunnetusta poliittisesta kellokkaasta.

Colin Crossin mukaan oli Mosley itse tietoinen ja itsevarma sekä poliittisen ryhmänsä johtajana että Englannin poliittisen näyttämön hahmona. Monet hänen vihollisensa ja eräät hänen ystävästäänkin pitivät häntä itse rakkaana egoistina, ja sitä hän kieltämättä oli, joskin Cross tähdentää myös hänen luonteensa positiivisia piirteitä: tarmokkuutta, aloittekykyä, riippumattomuutta poliittisessa ajattelussa että ennen kaikkea persoonallista vetovoimaa. Cross toteaa mielestäni osuvasti: »Jos hänellä (Mosleyllä) olisi ollut vuonna 1933 mahdollisuutta käyttää yli valtakunnan ulottuvaa televisioverkostoa, BUF (*British Union of Fascists*) olisi hyvinkin saattanut muodostua poliittisesti merkittävämmäksi liikkeeksi.» — P. A. K.

WALTER GÖRLITZ: *Adolf Hitler*. Muster-schmidt-Verlag, Göttingen 1960. 145 s. (Persönlichkeit und Geschichte 21/22.)

Yhä runsaana rehoittavassa kansallissosialistista Saksaa käsittelevässä historiankirjoutuksessa voidaan erottaa kaksi Hitler-elämä-

kertaa, jotka ovat saaneet pysyvän tunnustetun aseman niiden tasapuolisuuden ja luotettavuuden ansiosta, nimittäin Alan Bullockin »*Hitler. A Study in Tyranny*» vuodelta 1952 (lyhennetty suomennos vuonna 1960) sekä Herbert A. Quintin ja Walter Görlitzin yhteistoimin samana vuonna julkaissama saksankielinen elämäkerta »*Adolf Hitler*». Edellisen elämäkerran voima on sen ulkopoliittisessa osassa, kun jälkimmäinen puolestaan — kuten luonnollista onkin — on lähinnä keskittynyt sisäpolitiikan ja etenkin kansallissosialistien vallankaappauksen selvittelyyn.

Vuoden 1952 jälkeen esille tulleen johdosta on Walter Görlitz halunnut täydentää aikaisempaa esitystään taitavalla tiivistelmällään »*Adolf Hitler*» sarjassa: »*Persönlichkeit und Geschichte*». Nide luo jossain määrin uutta valoa Hitlerin nuoruuden vuosiin ja hänen sotapalvelukseensa, hänen »poliittisiin oppisiisiinsä» sekä hänen esiintymiseensä palopuhujana Münchenissä 1920-luvun alussa. Tutkielma on ilmeisesti kirjoitettu suurta yleisöä silmällä pitäen, joten se ei tarjoa historiantutkijalle merkittävämpää, mutta keskitettynä ja johdonmukaisena »henkilökuvana» se sitävastoin kiinnostanee maallikkopiirejä. — P. A. K.

SIXTEN HEPPLING: *Kampen mot världsnöden*. Raben & Sjögren, Stockholm 1961. 188 s.

Ruotsin teknillisen ulkomaanavun johtaja Sixten Heppling on julkaissut erittäin selkeän ja samalla mielenkiintoisen kuvauksen siitä, mitä kansainvälinen avustustoiminta on ja mitä se vastaanottajille merkitsee. Vaikka ruotsiksi onkin tätä toimintaa käsittelevä kirjallisuus jo melko laajaa, on Hepplingillä erityisiä ansioita. Hän on voinut yhdistää laajat teoreettiset tietonsa usein miltei mietelmiksi tiivistettyinä omaan henkilö-

kohtaiseen kokemusmaailmaansa, joka on hämmästyttävän suuri. Heppling ei varsinaisesti aseta mitään uusia ongelmia — hänen työnsä on ennen muuta deskriptiivinen, mutta hän on uskaltanut myös arvoarvostelmiin sellaistenkin kysymysten osalta kuin »bilateraalinen vaiko multilateraalinen apu» tai ehkä vielä suuremmissa määrin kysymysään »kannattaako avustustoiminta», jolloin hän esittää erään parhaimmista tämän kysymyksen selvittelyistä ottaen huomioon antajan, vastaanottajan ja avustustoiminnan yleisen merkityksen.

Vaikka Hepplingin teos on melko suppea, sisältää se kuitenkin oleellisimman siitä, mitä esim. Yhdistyneitten Kansakuntien erityisjärjestöjen tehtävissä olevien asiantuntijoiden tulisi tietää avustustoiminnan yleisistä kysymyksistä. Samalla liittyy teokseen oivallinen kirjallisuusluettelo, joka tosin eräin osin on jo vanhentunut. Mutta kyseessä onkin ala, jolta ilmestyvä kirjallisuus kasvaa vielä nopeammin kuin avustustoimintaan käytettävät budjetit. Hepplingin teos soveltuu erittäin hyvin johdatukseksi kansainvälisen avustustoiminnan realiteeteista ja moraalista. — J. I.

J. P. MAYER: *Political thought in France from the Revolution to the Fifth Republic*. 3rd ed. Routledge & Kegan Paul, London 1961. 152 s.

Mayerin teos käsittelee Ranskan poliittista ajattelua ajanjaksona suuresta vallankumouksesta Georges Soreliin. Tekijä suorittaa aikarajoituksen varsin jyrkästi, varhaisempaan aikaan ei kajota kuin viittauksin, Sorelin jälkeiseen aikaan — siis suuriin »ismeihin» — ei lainkaan. On selvää, että ajattelun kehityksellisyys ei tule selvästi esiin. Teosta ei ilmeisesti ole tarkoitettukaan ensisijaisesti tieteelliseksi analyysiksi, vaan oppikirjamaiseksi kuvaukseksi ja esittelyksi, vain suppein yleistävin huomioin. (Teos onkin yleisesti käytössä oppikirjana USA:ssa ja Englannissa; sen suosiota kuvaa niin ikään se, että tämä uusi painos on käännetty myös japaniksi.) Kirja sisältää kuitenkin myös tutkijalle kiintoisia huomioita, erityisesti Alexis de Tocquevillestä, johon tekijä on syvästi perehtynyt. Lyhyet katsaukset romantikoista (Chateaubriand, Lamartine, Victor Hugo, Michelet), varhaisemman ja myöhäisemmän kauden sosialisteista (Sorel on esitelty erikseen), positivistista (Comte, Taine, Renan) sekä irrationalisteista (Barres, Maurrais) ovat käteviä oikoteitä tutustujille. Teoksen kelpoisuutta lisää laaja Ranskan poliittista ajattelua ja poliittista elämää yleensäkin koskeva bibliografia. — O. A. B.

60-luvun perspektiivi

Tiede ja politiikka, kansanvallan tulevaisuus, huomispäivän etiikka ja oikeus, henkinen ilmastomme, ammattiyhdistysliikkeen tulevaisuuden ongelmat, talonpoika ja tulevaisuus, kirjailija ja isänmaa ovat eräitä aiheita tässä suomenruotsalaisten liberaalien puheenvuorossa. Teoksen ovat toimittaneet Lars Dufholm, Ralf Friberg ja Nils-Börje Stormbom. N. 280 s. 540/720 mk.

Kalervo Siikala

KANSALLINEN REALISMI

Mielenkiintoisia ajatuksia maamme kansainvälisestä asemasta. »— paras tarjolla oleva suunnistusväline ajankohtaiseen tilanteeseen.» (Hufvudstadsbl.) 182 s. 480/650 mk.

Väinö Voipio

JUMALAN PUOLUSTUS

Kriittinen puheenvuoro kristinuskosta, sen jumalakäsityksestä ja siihen vaikuttaneista tekijöistä — teos joka on herättänyt vilkasta keskustelua. 221 s. 680/920 mk.

GUMMERUS

ARTHUR M. SCHLESINGER JR: *The Politics of Upheaval*. Houghton Mifflin, Boston 1960. 749 s.

Schlesingerin suurteos Franklin Rooseveltista ja hänen aikakaudestaan edistyy ripeätä vauhtia. Kolmessa vuodessa on ilmestynyt kolme osaa ja kukin nidos on käsittänyt keskimäärin n. 650 sivua. On kuitenkin todennäköistä, että Schlesingerin työtahti ainakin jossain määrin hidastuu sen jälkeen kun hänestä on tullut presidentti Kennedyn neuvonantaja. Täysin valmiina teos tulee käsittelemään noin 6.000 sivua, jos seuraavat osat ovat keskimäärin yhtä paksut kuin tähänastiset.

Schlesingerin teos ei ole ainoastaan ulkonaisesti, vaan myös sisällöllisesti suurteos. En ole lukenut kahta ensimmäistä osaa (*The Crisis of the Old Order*, 1957, ja *The Coming of the New Deal*, 1960), mutta ainakin tämä kolmas osa on loistava tutkijansaavutus. Ihailtavan selkeästi ja terävästi tekijä selostaa ja analysoi Yhdysvaltain poliittista kehitystä vuoden 1934 kongressin vaaleista presidentin vaaleihin kaksi vuotta myöhemmin. Erityisen yksityiskohtainen on kuvaus Rooseveltin ja Landonin taistelusta presidentin virasta ja valtiotieteilijöille tämä esitys tarjoaa monia mielenkiintoisia näkökohtia niistä vaikuttimista, jotka johtivat Rooseveltin loistavaan voittoon.

Suurella mielenkiinnolla jää odottamaan teoksen seuraavien osien ilmestymistä. — H. S.

JOHN W. SPANIER: *American Foreign Policy Since World War II*. Praeger, New York 1960. 219 s.

Koska isolationismiin palaaminen ei enää ollut mahdollista toisen maailmansodan jälkeen, Yhdysvaltain ulkopoliittikka joutui kokonaan uudenlaisten ongelmien eteen sodan aikaisen yhteistyön Neuvostoliiton kanssa rikkouduttua. Spanier analysoi tämän pitkän sopeutusprosessin eri vaiheissa käytettyä taktiikkaa aina Pariisin epäonnistuneeseen huippukonferenssiin asti. Euroopassa menestyksellistä, mutta Aasiassa tappioita kärsinyttä hillitsemispolitiikkaa seurasi Eisenhowerin hallituksen »sodan partaan» strategia, jonka lopputuloksena John Dullesin piti puhaltaa aatteiden pasuunalla Kremlin muurit kumoon. Ratkaiseva Yhdysvaltain ulkopoliittikan koe on ollut Berliinin kriisi, jonka aikana sen koko perusteita on jouduttu luotaamaan ja uudelleenarvioimaan. Spanier näkee pulman amerikkalaisen liberalismien kriisinä: maan suhtautuminen valtapoliittikkaan yleensä, sotilaallisen voiman käyttämiseen diplomatian apuna ja kehitysmaissa ta-

BARBAROSSA-SUUNNITELMA JA SUOMI

Prof. **Arvi Korhosen** jännittävä teos jatkosotamme synnyn hämärän peitossa pysyneestä arvoituksesta. »Nyt on kynään tarttunut tiedemies, jolla on sekä historioitsijan että paljolta myös sotilasaniantuntemus ja jolla on taito sanoa sanottavansa selkeästi ja viileästi, mutta samalla lukijan mieliin painuvalla tavalla elävästi.» (Ye-eversti K. J. Mikola, US) 2. painos — 9. tuhat. 900/1 100 mk.

WSOY

pahtuviin sosiaalisiin kumouksiin ovat ne kohdat, joissa perinteellinen ajattelutapa vaatii tarkistusta. Kaksi seikkaa, USA:n sotilaallisen strategian luonteen muovautuminen ja kehitysmaiden tulevaisuus, joutuvatkin syvällisen pohdinnan kohteiksi tässä kirjassa, josta on hyötyä amerikkalaisten ulkopoliittiseen ajattelutapaan perehtyvälle. — J. H.

DOLF STERNBERGER, FRIEDRICH ERBE, PETER MOLT & ERWIN FAUL: *Wahlen und Wähler in Westdeutschland*. Ring-Verlag, Villingen/Schwarzwald 1960. 371 s.

Kirjoittajat, jotka toimivat Heidelbergin yliopiston Institut für Politische Wissenschaftissa, esittävät ensimmäisen kokonaiskuvan Länsi-Saksassa suoritetuista osavaltioiden ja liittovaltion vaaleista (1946—1960). Ensin kuvataan vaalitulosten ja mielipidetutkimusten mukaisia väestön puoluekannan jakautumia (Erbe), sitten tarkastellaan vaalien valossa myös lyhyesti puolueolojen kehitystä keisarillisista valtiopäivistä ja Weimarin tasavallan ajoista liittotasavallan oloihin (Molt). Teoksen pääosa on Faulin kirjoittama vaalisosiologiaa. Hän käyttää vaalitulosten sekä useiden mielipidetutkimuslaitosten

kokoamia tietoja selvitetäkseen osanoton ja kannan riippumista väestötunnuksista ja eritelläkseen vaalien tulosten erilaisuuden syitä. Teos on havainnollinen katsaus Saksan tapahtuneeseen kehitykseen, mutta se ei sanottavasti paneudu tieteellisiin ongelmiin eikä sisällä ollenkaan vertailuja muissa maissa tehtyyn tutkimustyöhön. — P. P.

SHELDON S. WOLIN: *Politics and Vision. Continuity and Innovations in Western Political Thought*. Allen & Unwin, London 1961. 529 s.

»Politics and Vision» on ehdottomasti kiintoisimpia ja herätteitä antavimpia teoksia, mitä poliittisista aatteista on kirjoitettu. Teos ei ole klassillisesti henkilökeskeistä, vaikkakin kyllä historiallista. Kautta linjan teokselle on luonteenomaista analyttisyys ja kirjoittaja sekä tuntee että rohkenee käydä käsiksi moniin pulmallisiin ei vain politiikan, vaan yleensä yhteiskuntatieteiden kannalta

keskeisiin teoreettisiin ja yleisen metodologian ongelmiin. Kysymykset ja käsitteet kuten »what is political», »political versus non-political», »political and social», »political knowledge», »political theory», »language of politics» jne., vain eräitä ongelmanasetteluja ja teemoja mainitakseni, osoittavat mistä on kysymys. Ensimmäisessä luvussa on kiintoista keskustelu poliittisen filosofian suhteesta filosofiaan, poliittisesta filosofiasta toimintana ja tämän toiminnan alueesta sekä kielestä. Analyttisen filosofian »henki» työntyy esiin juuri kieltä ja käsitteitä koskeissa probleemeissa, joita pohditaan runsaasti. Klassillisista henkilöahmoista vain Platon, Machiavelli ja Hobbes on esitelty laajemmin. Näiden lisäksi Lutherin ja Calvinin ajatuksia on esitelty kokonaisella luvulla. Suurin materiaalin karsinta on suoritettu keskiajan kohdalla. Tämä aatehistoriallisen kuva-alueen supistaminen on suoritettu tulkinnan ja analyysin hyväksi. Lukemisen, ei vain tutustumisen arvoinen alan edustajille. — O. A. B.

TILAUSHINNAT

Kotimaassa ja pohjoismaissa 1.000 mk vuosikerta; muualla ulkomailla 1.200 mk vuosikerta. Irtonumero 250 mk.

ILMOITUSHINNAT

Koko sivu 30.000 mk; ½ sivu 20.000 mk; ¼ sivu 15.000 mk.